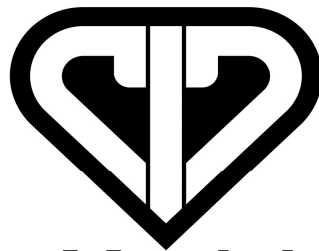




وزارت جهاد کشاورزی



جمهوری اسلامی ایران



سازمان دامپزشکی کشور

Iran veterinary organization

دستورالعمل اجرایی :

واحد تحقیق و توسعه

(Research and Development)

کارخانه تولید خوراک آبزیان

دفتر نظارت بر بهداشت عمومی

و مواد غذایی

و

دفتر بهداشت و مدیریت

بیماری های آبزیان

99/10/ IVO
October - 2020

آدرس: تهران، خیابان ولیعصر، دوراهی یوسف آباد، ابتدای خیابان

سیدجمال الدین اسدآبادی، ساختمان سازمان دامپزشکی کشور

تلفن: ۸۸۹۶۲۳۸۰ - ۸۸۹۵۰۸۷۶ دورنویس: ۸۸۹۵۷۲۵۲

WWW.IVO.IR

پایگاه اینترنتی:

مقررات ملی دامپزشکی

۹۹/۱۰/IVO

مهر ماه ۱۳۹۹

فهرست

صفحه	عنوان
۳.....	هدف.....
۳.....	تعاریف، واژه ها و اصطلاحات.....
۳.....	دامنه کاربرد.....
۴.....	مسئولیت اجراء.....
۴.....	قوانین و مقررات مرتبط.....
۴.....	محل و موقعیت استقرار.....
۴.....	منبع آبی.....
۵.....	مساحت زمین.....
۵.....	تاسیسات اصلی و جانبی.....

دستورالعمل اجرایی « واحد تحقیق و توسعه (R&D) کارخانه تولید خوراک آبزیان » توسط دفتر نظارت بر بهداشت عمومی و مواد غذایی و با همکاری دفتر بهداشت و مدیریت بیماری های آبزیان تدوین و پس از اخذ نقطه نظرات ادارات کل دامپزشکی استان ها با کد دستورالعمل دامپزشکی (IVO/10/99) به شرح زیر در جلسه مورخ ۱۳۹۹/۰۷/۲۱ شورای معاونین سازمان دامپزشکی کشور تصویب و از زمان ابلاغ لازم الاجرا می باشد.

ماده ۱- هدف :

هدف از تدوین این دستورالعمل، تعیین شرایط، ضوابط و مقررات بهداشتی و قرنطینه ای واحدهای تحقیق و توسعه (R&D) مستقر در کارخانه های تولید خوراک آبزیان است که با بهره گیری از دانش و روش های نوین و رعایت مفاد این دستورالعمل نسبت به ارزیابی کیفی و بهداشتی خوراک تولیدی بر روی گونه های هدف (آبزیان)، اقدام می نمایند.

ماده ۲- تعاریف ، واژه ها و اصطلاحات :

در این دستورالعمل، واژه ها و اصطلاحات در تعاریف و معانی زیر کاربرد دارند :

۲-۱- سازمان : سازمان دامپزشکی کشور

۲-۲- اداره کل : اداره کل دامپزشکی استان

۲-۳- واحد: واحد تحقیق و توسعه (Research and Development)

۲-۴- امنیت زیستی (biosecurity): مجموعه سیاست ها، روش ها و اقدامات طراحی شده به منظور پیشگیری از ورود بیماری و یا عوامل بیماری زا به واحد و نیز کاهش و یا پیشگیری از گسترش بیماری به سایر واحدها صورت می پذیرد.

۲-۵- سالن: سالن پژوهش و تحقیق؛ جایگاهی است که با بهره مندی از امکانات مورد نظر در این دستورالعمل، مبادرت به سنجش عملکرد انواع مواد اولیه و محصولات تولیدی به منظور بهبود مستمر کیفیت محصولات تولیدی و طراحی محصولات جدید و متنوع می نماید.

۲-۶- مخزن / تانک: گنجایه هایی است که با بهره مندی از امکانات و تجهیزات مورد نظر در این دستورالعمل، مبادرت به نگهداری گونه های اختصاصی آبزیان می نمایند.

ماده ۳- دامنه کاربرد:

این دستورالعمل درخصوص واحد تحقیق و توسعه مستقر در کارخانه های خوراک آبزیان کاربرد دارند که با بهره گیری از دانش و روش های نوین نسبت به ارزیابی کیفی و بهداشتی خوراک تولیدی بر روی گونه های هدف (آبزیان) اقدام می نمایند.
تبصره ۱- فعالیت این گونه واحدها صرفاً جنبه پژوهشی و تحقیقاتی داشته و مجاز به فعالیت تولیدی/تجاری نمی باشند.

تبصره ۲- این واحدها صرفاً مجاز به امور پژوهشی و تحقیقاتی بر روی محصولات تولیدی (خوراک آبزیان) بوده و از هرگونه تحقیقات در سایر امور (از جمله دارو، واکسن و...) باید اجتناب گردد.

ماده ۴ - مسئولیت اجراء :

صاحبان / متصدیان و مسئولین فنی بهداشتی کارخانه های تولید خوراک آبزیان که متقاضی پیاده سازی واحد تحقیق و توسعه به منظور امور پژوهشی و تحقیقاتی می باشند ، ملزم به رعایت مفاد این دستورالعمل می باشند و اداره کل مسئول نظارت بر حسن اجرای آن می باشد.

ماده ۵- قوانین و مقررات مرتبط :

۱-۵- قانون سازمان دامپزشکی کشور- مصوب ۱۳۵۰

۲-۵- ماده (۳۴) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران- مصوب ۱۳۹۵

۳-۵- آئین نامه اجرایی نظارت بهداشتی دامپزشکی- مصوب ۱۳۸۷

۴-۵- آئین نامه اجرایی ماده (۳۴) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران- مصوب ۱۳۹۷

ماده ۶ - محل و موقعیت استقرار:

۱-۶- واحد باید در منتهی الیه زمین و کاملاً مجزا از تاسیسات مرتبط با کارخانه خوراک مستقر شود .

۲-۶- از نظر چیدمان و موقعیت استقرار تاسیسات اصلی و جانبی واحد نسبت به کارخانه خوراک، منطبق بر روند منطقی تولید بوده و انتقال خوراک از کارخانه به واحد با رعایت اصول بهداشتی به نحوی انجام پذیرد که از هر گونه آلودگی متقاطع خودداری شود.

۳-۶- در محلی مستقر شود که خودروهای حمل (که ورود آن ها به واحد اجتناب ناپذیر می باشد) ، کوتاه ترین مسیر از درب ورودی واحد را طی نموده و در مسیر کارخانه خوراک و سایر تاسیسات مرتبط با خوراک نباشد.

۴-۶- امکان دسترسی به آب کافی و مناسب برای گونه های آبی مورد نظر وجود داشته باشد.

۵-۶- مولد برق اضطراری (علاوه بر مولد برق یا دسترسی به شبکه سراسری) در نظر گرفته شود.

ماده ۷ - منبع آبی مورد استفاده برای واحد باید دارای شرایط زیر باشد:

۱-۷- ویژگی های فیزیکوشیمیایی و میکروبیولوژی برابر ضوابط و دستورالعمل های ابلاغی از سوی سازمان برای گونه های آبی مورد نظر را دارا باشد.

۲-۷- قبل از ورود آب به سالن، بنا به ضرورت نسبت به فیلتراسیون و سالم سازی آن اقدام شود.

تبصره- سالم سازی آب ورودی از عوامل بیماری زا در صورت ضرورت باید به شیوه های مناسب (از قبیل رسوب گیری، اشعه UV، استفاده از اُزن و یا آنولیت و...) انجام پذیرد.

ماده ۸ - مساحت زمین در نظر گرفته شده برای مرکز باید به نحوی باشد که علاوه بر مساحت در نظر گرفته شده برای استقرار تاسیسات اصلی و جانبی مطابق این دستورالعمل، فضای مناسب به منظور محوطه سازی، راه های دسترسی پرسنل و یا مسیر تردد برای خودروهایی که ورود آن به واحد اجتناب ناپذیر می باشد، در نظر گرفته شود.

ماده ۹ - طرح و نقشه تاسیسات و محل استقرار تجهیزات باید توسط متقاضی براساس اصول عملیات صحیح تولید (GMP) و با رعایت امنیت زیستی (Biosecurity) به نحوی تهیه و ارائه شود که شامل تاسیسات اصلی و جانبی به شرح زیر باشد:

۹-۱- سالن (سالن پژوهش و تحقیق)

۹-۲- مخازن /تانک های نگهداری

۹-۳- انبار نگهداری خوراک آماده آبزیان

۹-۴- اتاق شستشو و ضد عفونی و نگهداری وسایل و تجهیزات مورد نیاز

۹-۵- بخش اداری

۹-۶- آزمایشگاه

۹-۷- رختکن و سرویس بهداشتی

تبصره- به منظور ارائه الگوی مناسب برای طراحی واحد، نقشه جانمایی تهیه و در پیوست این دستورالعمل ارائه شده است. بدیهی است نقشه ارائه شده به عنوان نقشه تیپ مطرح نبوده و صرفا جهت آشنایی بهتر با نحوه ارتباط مناسب بین تاسیسات اصلی و سایر تاسیسات جانبی واحد می باشد.

ماده ۱۰ - سالن (سالن پژوهش و تحقیق) که برای هر یک از گونه های آبی (غیرمتجانس) بطور مجزا و با امکانات و تجهیزات اختصاصی در نظر گرفته می شود، باید دارای شرایط و امکانات زیر باشد:

۱۰-۱- ابعاد سالن متناسب با تعداد مخازن و ظرفیت واحد در نظر گرفته می شود.

۱۰-۲- دارای درب ورودی و خروجی قابل کنترل (برای جلوگیری از تردد افراد متفرقه به سالن ها) باشد.

۱۰-۳- سالن ها به نحوی طراحی شوند که تمامی پارامترهای مؤثر از جمله دما، شدت نور (طبیعی و یا مصنوعی) و تهویه قابل کنترل باشد.

۱۰-۴- از ورود و لانه گزینی جوندگان و پرندگان به شیوه های مناسب جلوگیری به عمل آید.

- ۵-۱۰- پنجره ها (بنا به ضرورت) باید هم سطح و در صورت بازشو، مجهز به توری فلزی برای جلوگیری از ورود حشرات باشد. توری ها باید به راحتی قابل جابجایی به منظور شستشو و ضدعفونی باشند .
- ۶-۱۰- کلیه لامپ های تعبیه شده در سالن باید دارای پوشش مناسب (قابل شستشو) باشند.
- ۷-۱۰- مجهز به انشعاب آب سرد و گرم کافی جهت شستشو و نیز دستگاه پمپ فشار قوی و اسپری ضدعفونی با مخزن مناسب جهت ضدعفونی باشد.
- ۸-۱۰- سقف باید از مصالحی استفاده شود که مقاوم و قابل تمیز کردن و ضدعفونی باشد.
- ۹-۱۰- پوشش دیوارها تا سقف بایستی از مصالح مقاوم و قابل شستشو و ضدعفونی ساخته شده باشد.
- ۱۰-۱۰- کف باید :
- ۱-۱۰-۱۰- با مصالح مناسب به نحوی ساخته شود که محکم و مقاوم، قابل شستشو و ضدعفونی بوده و لغزنده نباشد .
- ۲-۱۰-۱۰- دارای شیب مناسب به سمت کانال های جمع آوری و انتقال فاضلاب باشد بطوری که از حالت ایستایی (سکون) فاضلاب جلوگیری شود.
- ۳-۱۰-۱۰- کانال های فاضلاب باید از مواد و مصالحی استفاده شود که قابل شستشو و ضدعفونی بوده و فاقد زوایای و مجهز به روکش های مشبک مناسب (قابل شستشو و ضدعفونی و با استحکام لازم) و دریچه های بازدید بوده تا امکان شستشو و تمیز کردن آن ها فراهم باشد.
- تبصره- سالم سازی فاضلاب/پساب خروجی از عوامل بیماری زا باید به شیوه های مناسب (از قبیل رسوب گیری، اشعه UV، استفاده از اُزن و یا آنولیت و...) انجام پذیرد.
- ماده ۱۱-** مخازن/تانک های نگهداری که برای هر یک از گونه ها (متجانس و یا غیرمتجانس) به طور مجزا و با امکانات و تجهیزات اختصاصی در نظر گرفته می شود ، باید دارای شرایط و امکانات زیر باشد:
- ۱-۱۱- از جنس مناسب (ترجیحاً پلاستیک، فایبرگلاس، استیل و یا آلومینیوم) که حداقل واکنش پذیری را نسبت به آب داشته باشد.
- ۲-۱۱- مجهز به لوله آبرسان مستقل، زهکش اختصاصی و مجرای تخلیه آب باشند .
- ۳-۱۱- کف و دیواره ها محکم، غیر قابل نشست، کاملاً صاف و قابل شستشو و ضدعفونی باشند .
- ۴-۱۱- کف دارای شیب مناسب به منظور سهولت در خروج مواد دفعی و زائد و عدم تجمع آن ها در کف و نیز تخلیه کامل آب، باشد.
- ۵-۱۱- پمپ ها و لوله های هوادهی بایستی به گونه ای طراحی و تنظیم شود که اکسیژن محلول در آب مورد نیاز گونه آبی مورد نظر را تامین نماید.

۱۱-۶- ابزار ، وسایل و ساچوک های مورد استفاده برای هر تانک باید بصورت اختصاصی در نظر گرفته شده و به نحو مناسب نشانه گذاری شوند.

ماده ۱۲- در نظر گرفتن مکانی به عنوان انبار نگهداری خوراک آماده آبزیان در مجاورت سالن و با امکان دسترسی آسان، ضروری است.

۱۲-۱- کنترل دما، رطوبت و تهویه مناسب

۱۲-۲- پالت/قفسه مناسب (محکم ، قابل شستشو و ضد عفونی)

۱۲-۳- وسایل توزین و توزیع

۱۲-۴- کف و دیواره ها فاقد خلل و فرج و قابل شستشو و ضد عفونی باشند.

۱۲-۵- امکان ورود و لانه گزینی جوندگان و پرندگان فراهم نباشد.

ماده ۱۳- در نظر گرفتن جایگاهی با ارتباط مستقیم با سالن به عنوان رختکن جهت تعویض لباس و کفش ها و شستشو و ضد عفونی دست ها قبل از ورود به سالن با شرایط و امکانات زیر ، الزامی است.

۱۳-۱- دارای کمد های مجزا (برای لباس کار و لباس شخصی) برای هر پرسنل باشد.

۱۳-۲- لباس کار مناسب، چکمه، کلاه و... برای پرسنل و بازدیدکنندگان در نظر گرفته شود.

۱۳-۳- دارای شرایط بهداشتی (کف، سقف و دیواره ها قابل شستشو و ضد عفونی) و نور کافی و تهویه مناسب باشد.

۱۳-۴- دارای روشویی مجهز به آب سرد و گرم، صابون مایع، حوله یک بار مصرف و سطل درب دار (حاوی کیسه زباله) باشد.

۱۳-۵- واجد حوضچه ضد عفونی و یا چکمه شوی در محل ورودی به سالن باشد.

تبصره- در صورت بکارگیری پرسنل خانم، وجود رختکن های اختصاصی بانوان با شرایط و امکانات فوق الذکر، الزامی است.

ماده ۱۴- در نظر گرفتن جایگاهی به عنوان محل شستشو و ضد عفونی و نیز نگهداری وسایل و تجهیزات مورد نیاز در مجاورت سالن و با امکان دسترسی آسان، ضروری است.

ماده ۱۵- برای انجام آزمایشات مورد نیاز می توان با رعایت شرایط امنیت زیستی از امکانات و تجهیزات آزمایشگاه کارخانه خوراک و یا عقد قرارداد با آزمایشگاه های همکار بهره گیری نمود.

ماده ۱۶- در نظر گرفتن محلی به عنوان سرویس بهداشتی با شرایط و امکانات زیر الزامی است:

۱۶-۱- تعداد سرویس های بهداشتی متناسب با تعداد پرسنل باشد.

۱۶-۲- امکان ارتباط مستقیم با سالن فراهم نباشد.

۳-۱۶- دارای شرایط بهداشتی، نور کافی و تهویه مناسب باشد

۴-۱۶- دارای روشویی مجهز به آب سرد و گرم، صابون مایع، حوله کاغذی یک بار مصرف و سطل درب دار باشد

ماده ۱۷- در نظر گرفتن درب ورود و خروج اختصاصی مجهز به داکت و یا حوضچه ضد عفونی به همراه دستگاه پمپ فشار قوی و نیز دستگاه اسپری ضد عفونی با مخزن مناسب در محل ورودی واحد (برای شستشو و ضد عفونی چرخ ها و دور تادور خودروهایی که بنا به ضرورت ورود آن ها به مرکز اجتناب ناپذیر می باشد) و نیز کارواش اختصاصی، الزامی است.

ماده ۱۸- کوره لاشه سوز و یا چاه دفن بهداشتی تلفات در نزدیکترین نقطه به سمت درب ورود و خروج واحد، به نحوی استقرار یابد که جهت وزش باد غالب به سمت سالن و نیز کارخانه خوراک نبوده و امکان نشت شیرابه تلفات به منابع آب زیر زمینی فراهم نباشد.

ماده ۱۹- واحد باید با دیوار یا فنس (حداقل به ارتفاع ۲/۵ متر) به طور کامل محصور شده و از ورود افراد متفرقه و حیوانات به واحد (با نصب علائم اخطار دهنده) جلوگیری شود. تاسیسات باید حداقل فاصله ۲/۵ متری از دیوار (یا فنس) محیطی را رعایت نمایند.
تبصره ۱- پارکینگ باید در ابتدای ورودی به واحد و کاملاً تفکیک شده از تاسیسات اصلی و سایر تاسیسات جانبی واحد، در نظر گرفته شود.

تبصره ۲- نگهداری حیوانات اهلی در واحد ممنوع بوده و در صورت نگهداری سگ نگهبان، باید سلامت آن تایید شده باشد.

ماده ۲۰- مسئولیت کنترل امور بهداشتی واحد برعهده مسئول فنی بهداشتی می باشد که با پذیرش مسئولیت از سوی مسئول فنی بهداشتی کارخانه خوراک و سپردن تعهدات لازم مبنی بر انجام وظایف محوله بر اساس شرح وظایف ابلاغی از سوی سازمان، امکان پذیر می باشد و ضرورتی به بکارگیری مسئول فنی بهداشتی مجدد برای واحد نمی باشد

ماده ۲۱- صاحبان و متصدیان کارخانه های تولید خوراک آبزیان که متقاضی پیاده سازی واحد تحقیق و توسعه به منظور امور پژوهشی و تحقیقاتی می باشند ملزم به رعایت موارد ذیل زیر نظر مسئول فنی بهداشتی می باشند:

۱-۲۱- تامین ماهی/بچه ماهیان مورد نیاز از منابع مجاز (دارای پروانه بهداشتی بهره برداری معتبر)

۲-۲۱- اخذ گواهی سلامت (بهداشتی) برای ورود و حمل و نقل ماهی/بچه ماهیان

۳-۲۱- ممانعت از تراکم بیش از حد ماهی/بچه ماهیان در مخازن

۴-۲۱- رعایت شرایط بهداشتی انبارداری خوراک مصرفی

۵-۲۱- استخرها/تانک های نگهداری ماهی/بچه ماهیان باید پس از پایان دوره و تخلیه ماهی، شستشو و با استفاده از ترکیبات مجاز ضد عفونی شوند.

۶-۲۱- ثبت داده های عملیات (ماهی/بچه ماهیان ورودی، نگهداری، تلفات، غذادهی، زیست سنجی و غیره)، اطلاعات و گزارشات توسط مسئول فنی بهداشتی به صورت منظم و دسته بندی شده (ترجیحا" تحت برنامه های کامپیوتری نظیر Excel) و نگهداری آن ها به مدت حداقل دوسال در محل مناسب جهت ارائه به بازرسین بهداشتی اعزامی از سوی سازمان/ اداره کل دامپزشکی اقدام نماید.

ماده ۲۲- این دستورالعمل در (۲۲) ماده و (۵) تبصره تدوین و از زمان ابلاغ این دستورالعمل قابل اجرا خواهد بود.